

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

Збірник матеріалів

**V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(6 листопада 2025 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5
6 листопада 2025 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2025 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (протокол №5 від 30.10.2025).

Рецензенти:

Листопад О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»;

Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів V Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (6 листопада 2025 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2025. Вип. V. 284 с.

ISBN: 978-617-7768-55-4

Організаційний комітет:

Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);

Сторож В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);

Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);

Булгакова О. Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;

Тубичко Ю. О. – старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології.

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Архипенко І. В.</i> Розвиток навичок дружньої взаємодії у дітей дошкільного віку в процесі організації ігрової діяльності.....	6
<i>Драгой Л. О.</i> Особливості етнічної толерантності у дітей дошкільного віку.....	12
<i>Ковиліна В. Г., Ковригіна О. В.</i> Роль фольклорних традицій у становленні емоційної культури дітей дошкільного віку.....	17
<i>Кудрявцева О. А., Дибець А. Л.</i> Ігри спортивного характеру як інструмент розвитку фізичних якостей дітей старшого дошкільного віку.....	24
<i>Кудрявцева О. А., Казімірчук Г. Є.</i> Вплив ігрової діяльності на формування уявлень старших дошкільників про український національний одяг.....	32
<i>Сторож В. В.</i> Цифрова залежність дітей дошкільного віку.....	40

Розділ ІІ. Інноваційні методи та технології у просторі дошкільної освіти

<i>Богуш А. М., Шумська О. В.</i> Народне мистецтво як компонент народознавства у процесі національного виховання дітей старшого дошкільного віку.....	49
<i>Березовська Л. І., Потапчук Т. В.</i> Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх вихователів на засадах педагогіки партнерства.....	62
<i>Безпрозвана Г. О.</i> Формування мовно-мовленнєвої особистості вихователя ЗДО.....	69
<i>Бабчук М. І., Кузьменко О. С.</i> Формування образу тіла як психологічний процес у осіб, залучених до танцювальної діяльності.....	75
<i>Мельник С. Х.</i> Традиційні і нетрадиційні методики загартування дітей дошкільного віку та методика їх	

ФОРМУВАННЯ МОВНО-МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

**Здобувачка першого рівня
вищої освіти Г. О. Безпрозвана**

У контексті реформування системи освіти в Україні зростають вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти (далі ЗДО). Базовий компонент дошкільної освіти [8], Концепція Нової української школи [8, 10], Закон України «Про дошкільну освіту» [7] та Професійний стандарт вихователя ЗДО [9] висувають нові вимоги до особистості та професійної компетентності вихователя.

У зв'язку з цим актуалізується проблема формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО як інтегрованої характеристики, що поєднує лінгвістичну компетентність, комунікативну майстерність, культуру мовлення та здатність до рефлексії власної мовленнєвої діяльності.

Метою даної статті є дослідження методики формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО у процесі професійної підготовки.

Відповідно до мети завданнями дослідження були:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми формування мовно-мовленнєвої особистості в сучасній науці та практиці.
2. Уточнити сутність та структуру поняття «мовно-мовленнєва особистість вихователя ЗДО».
3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО.
4. Розробити та експериментально перевірити методику формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів: теоретичні: аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, синтез, порівняння, узагальнення; емпіричні: анкетування, тестування, спостереження, аналіз продуктів мовленнєвої діяльності студентів, педагогічний експеримент; статистичні: кількісний та якісний аналіз здобутих даних.

Теоретичний аналіз проблеми формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО, що дозволив окреслити основні концептуальні засади цього процесу. На основі праць провідних науковців, таких як А. Богуш, Л. Мацько, О. Селіванова, Ф. Бацевич [1] та інших, було уточнено понятійний апарат дослідження. Зокрема, мовно-мовленнєва особистість вихователя визначена як інтегративна характеристика, що поєднує мовну, мовленнєву та комунікативну компетентності, культуру мовлення, інтонаційну виразність і здатність до рефлексії власної мовленнєвої діяльності. А. Богуш підкреслює, що мовленнєва особистість вихователя є ключовою для розвитку мовлення дошкільнят, адже педагог виступає мовним зразком і провідником у формуванні мовної культури дитини [3,4].

У сучасній лінгводидактиці проблема формування мовно-мовленнєвої особистості розглядається як багаторівневий процес, що охоплює вербально-семантичний, когнітивний і прагматичний рівні (О. Селіванова, Ф. Бацевич) [5, 11]. Важливим є врахування соціокультурних і національних чинників, які впливають на розвиток мовної особистості (С. Єрмоленко, Л. Мацько) [5, 6]. Особливу увагу приділено професійному контексту: мовлення вихователя має бути нормативним, виразним і відповідати віковим особливостям дітей, що підтверджують дослідження Л. Березовської [2].

Змістовий аспект формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО розкрито через призму дошкільньої лінгводидактики як ключової дисциплі-

ліни професійної підготовки. А. Богуш і Н. Гавриш наголошують, що ця дисципліна забезпечує опанування методики розвитку мовлення дітей, формування мовної свідомості та культури мовлення вихователя. Процес передбачає вдосконалення звукової культури, лексичного запасу, граматичної правильності та зв'язного мовлення, а також розвиток комунікативних навичок через практичні заняття, педагогічну практику та рефлексію.

Таким чином, теоретичний аналіз показав, що формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО є складним і багатогранним процесом, який потребує системного підходу, інтеграції лінгвістичних, психолого-педагогічних і соціокультурних засад, а також постійного професійного самовдосконалення. Ці висновки створили підґрунтя для подальшого експериментального дослідження.

Експериментальне дослідження формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО відбувалося на базі факультету 012 «Дошкільної педагогіки та психології» Державного закладу Південноукраїнського Національного Університету ім. К.Д. Ушинського в м. Одеса. У дослідженні взяли участь 50 здобувачів вищої освіти спеціальності першого (бакалаврського) рівня. З них 25 студентів увійшли до складу експериментальної групи (ЕГ) і 25 – контрольної групи (КГ).

Для діагностики сформованості мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО під час констатувального етапу експерименту було використано комплекс діагностувань і методик розроблених на основі концептуальних ідей лінгводидактів щодо формування мовної та мовленнєвої особистості (А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, О. Горошкіна, І. Дроздова, Т. Котик, Л. Мамчур, М. Пентилюк, О. Трифонова та ін.), а також психолого-педагогічні дослідження щодо професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО (Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Жаровцева, Л. Зданевич, Е. Кар-

пова, І. Княжева, К. Крутій, О. Листопад, В. Ляпунова, Т. Поніманська та ін.) (додаток А) : авторська анкета «Самооцінка мовно-мовленнєвої компетентності майбутнього вихователя», яка містила 20 тверджень, що стосувалися різних аспектів мовно-мовленнєвої діяльності. Студенти оцінювали власні знання, уміння та навички за 5-бальною шкалою; тестові завдання на виявлення рівня знань про мову, мовлення, особливості професійного спілкування вихователя ЗДО; методика «Аналіз комунікативних ситуацій», яка передбачала аналіз і розв'язання студентами 10 професійно-комунікативних ситуацій, характерних для діяльності вихователя ЗДО; спостереження за мовленнєвою поведінкою студентів під час навчальних занять, позааудиторних заходів; аналіз продуктів мовленнєвої діяльності студентів (письмові роботи, публічні виступи, участь у дискусіях тощо).

На констатувальному етапі було виявлено переважно середній і початковий рівні сформованості мовно-мовленнєвої особистості. Найслабшими виявилися комунікативно-стратегічний (44% студентів ЕГ і 40% КГ на початковому рівні) та рефлексивно-креативний критерії (48% ЕГ і 44% КГ на початковому рівні), що вказує на проблеми з комунікативними стратегіями, емпатійним реагуванням, самоаналізом і творчим застосуванням мовних засобів. Лінгвістично-когнітивний і мовленнєво-діяльнісний критерії також показали недостатній рівень: студенти мали труднощі з нормами української мови, моделюванням мовлення та адаптацією до професійних ситуацій.

На формувальному етапі було впроваджено експериментальну методику, розроблену на основі компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого та інших підходів. Методика включала три блоки (змістовий, операційний, результативний) і передбачала мотиваційно-пізнавальний, діяльнісно-комунікативний та рефлексивно-творчий етапи. Використовувалися інтерак-

тивні методи (рольові ігри, кейс-метод), вправи (фонетико-орфоепічні, текстотворчі, комунікативно-риторичні), а також ІКТ (електронний курс, віртуальна фонотека). Методика впроваджувалася через навчальні дисципліни та спецкурси, зокрема «Формування мовно-мовленнєвої особистості майбутнього вихователя ЗДО».

Порівняльний аналіз результатів після формувального етапу показав значне зростання рівня сформованості мовно-мовленнєвої особистості в експериментальній групі: кількість студентів із високим і достатнім рівнями зросла з 24% до 72%, тоді як у контрольній групі – лише з 28% до 36%. Найбільший прогрес спостерігався за комунікативно-стратегічним (зростання на 52%) і лінгвістично-когнітивним (зростання на 52%) критеріями, що свідчить про покращення вмінь обирати стратегії спілкування та застосовувати мовні норми. Мовленнєво-діяльнісний і рефлексивно-креативний критерії також показали позитивну динаміку (зростання на 44%), зокрема в моделюванні мовлення та самоаналізі.

Таким чином, формування мовно-мовленнєвої особистості майбутніх вихователів ЗДО є ефективним за умов створення комунікативно-розвивального середовища, інтеграції лінгвістичної та методичної підготовки, використання інтерактивних методів, стимулювання творчості й рефлексії та врахування індивідуальних особливостей студентів. Запропонована методика може бути впроваджена в освітній процес закладів вищої освіти та систему післядипломної освіти. Перспективи подальших досліджень охоплюють моніторинг мовно-мовленнєвого розвитку, вплив цифрових технологій і порівняльний аналіз підходів у різних країнах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ Академія, 2004. 344 с.
2. Березовська Л. Дошкільна лінгводидактика : навч.

посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2024. 220 с.

3. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник / за ред. А. М. Богуш. Київ : Вища школа, 2007. 542 с.

4. Богуш А. М. Психолого-педагогічний супровід формування професійно-методичної спрямованості особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти : колективна монографія / А. М. Богуш, Л. І. Березовська, С. В. Діхтяренко, Н. В. Маліновська, Р. Г. Найда ; за ред. А. М. Богуш. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 324 с.

5. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд : монографія. Київ : НДІУ, 2007. 444 с.

6. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі : навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.

7. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III (в редакції від 17 листопада 2020 року) Відомості Верховної Ради України. 2020. № 49.456 с.

8. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти (Базовий компонент дошкільної освіти) : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2021 року № 22 Офіційний вісник України. 2021. № 5. С. 231.

9. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»: Наказ Міністерства економіки України від 19 жовтня 2021 року № 755-21.

10. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. 380 с.

11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

12. Трифонова О. С. Теоретико-методичні засади формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Одеса : ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського», 2013. 552 с.

Збірник матеріалів
V Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 5

6 листопада 2025 року

Виготовлено з готового оригінал-макету
Технічне редагування матеріалів збірника – О.І. Кисельова.

Підписано до друку 03.11.2025 р. Папір офсетний. Формат 60×90/16.
Гарнітура «Times New Roman». Ум.-друк. арк. 17,8.
Тираж 300 прим. Зам. № 37.

Видавництво ТОВ «Лерадрук»
Свідоцтво ДК № 2645 від 11.10.2006 р.
м. Роздільна, вул. Європейська, 44.
E-mail: leradruk@gmail.com